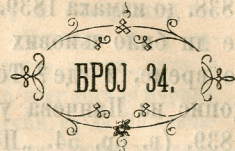

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ДОПУНЕ И ИСПРАВКЕ ЗА „ГРАЂУ ЗА ИСТОРИЈУ СРП. ПОЗОРИШТА“ од Јована Ђорђевића.

(Наставак.)

Тако би ваљало, да је и овде рађено те 1852. године. У место зидања ваљало је дозвати Стерију, или Николића, којима је позориште на срцу лежало, па их ставити на чело позоришне управе. Ваљало је скупити расуте старије глумце, којих је онда на броју још прилично било; а који би се број могао поунити способним младим људма из оноликих дилетантских дружина, које су највећма цветале баш у то време, год. 1850. — 1851., и с ове, и с оне стране Саве; којима би се придружила за цело по нека добра снага и из Загреба, где се у то доба такође изгледало народно позориште, али га још није било. Од скупљених 15.000 талира могла се давати позоришту субвенција; а представе су могле бити и у пивари, или ма на ком другом месту. Тако би се глумачко друштво вежбало, реперторија би се множила, народ и публика имали би пред очима ону ствар, за коју се од ње жртве и прилози тражили, па би се таком позиву боље и одзивали. Тако би се дошло временом и до зграде, ако не путем прилога и државним средствима, а оно опет — као и сад — дарезљивошћу покојног кнеза Михаила, који би за цело још 1860. учинио оно, што је учинио 1868. Али што је најглавније: Београд би у том случају стекао био себи народно позориште још г. 1852., пре Загреба, и пре Новог Сада; а овако га је стекао истом год. 1868., и пустио је, да га у времену претеку и Загреб, и Нови Сад.

У еву епоху спада најглавнији део драматске радње Стеријине. Првенци његови спадају у пређашњу епоху: „Светислав и Милева“ (1827.), „Милош Обилић“ (1828.), „Наод Симеон“

(1830.), „Лажа и Паралажа“ (1830.); а у ову: „Тврдица“ („Кир Јања“) г. 1837., „Покондирена тиква“ (1838.), „Зла жена“ (1838.), „Тврдица“, друго издање (1838.) „Владислав“ (1842.) и друго издање 1843.. „Сан Краљевића Марка“ (1848.), „Светислав и Милева“, друго издање (1848.), „Смрт Стефана Дечанског“ (1849.), „Ајдуци“ (1853.), „Женидба и удадба“ (1853.), „Лахан“ (1853.), „Београд некад и сад“ (1853.) — Атанасије Николић, чију смо „Аделаиду“ споменули у другој епохи, као омиљени комад реперторије новосадских дилетаната, појављује се сад са делима „Зидање Раванице“ (у рукопису, али омиљен и врло често представљан комад, и у само најновије доба), „Краљевић Марко и Арапин“ (1841.), „Драгутин краљ српски“ (1844.) — Матија Бан штампао је своју „Мејриму или Бошњаке“ (1851.)

Сад још да наведем неке моје „скрупуле.“

У бр. 54. „Позоришта“ (1873.) стоји, „да се у Новоме Саду год. 1840. разишло позориште, и да су се тад глумци поделили на две стране: једни да су отишли у Београд, а други у Загреб.“ — Белешка г. Брежовскога не спомиње ништа о дељењу глумаца на две стране. Он вели, да су сви отишли у Загреб, и оданде преко Карловца и Сиска дошли у Београд. — Које је сад правиче?

Даље:

Г. Брежовски прича, да је новосадско друштво још 1837. било и у Земуну и у Панчеву, и да је већ у месојеђе 1838. опет представљало у Новом Саду. За тим вели, да је на измагу г. 1839. добило позив у Загреб, куда је и отишло 1840. — Овде видим неку празнину. Од месојеђа

1838. до измака 1839. има скоро две године. Је ли било њивих представа гдегод толико дуго време, и где? То је једно. — Друго је, што допис из Панчева у 18. бр. „Магазина“ од год. 1839. (в. бр. 54. „Позоришта“ г. 1873.) спомиње представе Вујићеве, које су онде биле пре четири године, дакле год. 1835.: а не спомиње ни речи о представама новосадског друштва, које су онде по казивању г. Брежовског морале бити највише пре полдруге године, него што је онај допис у „Магазину“ пи-

сан. Тешко је помислити, да ће дописник боље памтити оно, што је пре четири године, него оно, што је било пре године и по. За што дакле ћути о гостовању Новосађана? Ваљда што не налази за вредно, да о њему говори? То се не да ни помислити. Дописник говори с таким одушевљењем о позоришту, да би споменуо и похвалио далеко слабије представљаче, него што беху у то време Новосађани, који онда беху не само најбољи, него и једини на целом словенском југу. Шта је дакле у ствари?

(Наставиће се.)

„ПОЗОРИШТЕ“ НА СРПСКОЈ НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ У КРАГУЈЕВЦУ. САСТАНАК IV.

У ЧЕТВРТАК 10. ЈАНУАРА 1874. ГОДИНЕ.

Почетак у 9 $\frac{1}{2}$ часова пре подне.
Присустовали су сви г. г. министри.

После одмора.

Председник. Молим вас, браћо, да продужимо јучерашњи рад. Сад је на реду претрес буџета министарства просвете и црквених дела.

Известилац Бошковић. Као што се види из извештаја министарство просвете повећало је свој буџет у 221.100. Потребне повећања његовог одбор је оценио, и што је за сходно нашао усвојио, а што није, учинио је примедбе.

Ја мислим, да прочитам писмо министра, којим он ово повећање правда. (Чита) Ја ћу вам сада првенствено казати одборске измене. Код позиције „Народно Позориште“ одређена је цифра од — 69.600 гр. пор.

Ту цифру треба смањити са 17.400 гр. пор. за то, што је горња цифра одређивана била до сад за целу годину а сад су 3 месеца скоро протекла. Одбор је нашао дакле за сходно да се може оволика сума без штете смањити.

Заступник министра просвете, мин. финан. Ја имам да кажем нешто на ову примедбу одборску. Кад би се ова субвенција давала у име плате месечне члановима народног позоришта онда бих ја разумео то што г. извештајца каже. Ја бих разумео, почем 3 месеца позориште не ради, да им се ништа у име плате не изда. Али субвенција не издаје се само у име плате глумцима, него и на друге материјалне потребе. Из те субвенције набављају се и разне ствари, добављене су разне справе; дакле за то мислим, да би требало да остане онолика иста сума, која је и лане била, те да се могу и друге ствари из ових новаца набављати, а све оно што се набави, то не пропада. То је једно. Друга је ствар, што се буџет прави за целу годину, буџет је годишњи закон, на може бити и изузетака; има по нешто што није потребно за целу годину, и тада се може ставити за време за које та потреба постоји. Али једна потреба која дјелствително постоји још у почетку године, и која ће трајати кроз

целу годину, за што би за тајву једну потребу стављали суму за 9 месеца. Ја држим, да ће народна скупштина ценити ту установу, и уважавати њен задатак, па да ће одобрити ону цифру на њезину помоћ која је била лане.

М. Вуномановић. Разјасните нам за што до сад позориште није радило? (Чује се: То је друго питање!)

К. Великић. Ја сам у одбору томе, управо противан био овоме позоришту. Није што сам противан да не постоји, него сам противан томе, у след тога; но по што је редовна скупштина преобраћена у ванредну то сад приликом буџета оћу да говорим. Овде је цифра дата о народном трошку. Народ је подигао то позориште, за то, што је тамо престолница, и што тамо долазе страни људи, па за то се и зове народно позориште. Али се тамо неправилно радило: и мени се чини, да је позориште затворено с тога, што су управо постављани тамо некакви људи, који су више трошили, него што је буџетом одређена сума. Одређена је сума глумцима и то по вољи. И по Београду се јавно говори, да је нека сума и преко буџета потрошена. Ја мислим и држим, да на позориште, као што је народње, добро треба да се обрати пажња на њега. Али мени се чини, да овде што се тиче не ћемо постићи оно, што народ жели, ако овако остане. Ја мислим, да би било са свим природно, да се да некоме другоме лицу, које ће да води боље старатељство на томе. Држава има своје велике послове, велике задаће, велике потребе, и онакове, које не може подмирити. За то, кад би приватном лицу дали, које се интересује, оно би бољу пажњу обратило, а не би пао терет на народ и на државну касу. С тога сам био противан због те неправилне радње. И за тај посао мислим, да би требало, да се преда лицу некоме, извесном приватном лицу, т. ј. друштвима.

Заступник министра просвете, министар финанц. Мени је мило, што предговорник тако уважава позориште, само што се оно, што је у почетку говорио, не слаже са оним,

како је свршио. Самим законом одређено је, да позориште буде под министром просвете и црквених дела, као државна установа. Пре свега и ако би што погрешно рађено било у управи, ја не налазим, да сам дужан да одговарам на интерпелацију од прошле године. Али могу вам показати како ствар стоји, те да растерам сваку сумњу. Цела је истина, да је друштво морало утрошити нешто мало више, и да је ваљало издати хиљаду и двеста дуката преко буџета; но могу вас уверити, да у томе никакве злоупотребе није било. Народње позориште нова је установа код нас. Начињена је кућа, озидаана је, али нити је било справа, нити дела, нити других ствари, које су потребне за једно позориште. Све је требало набавити из субвенције, из суме, која је дата као помоћ народњем позоришту. А разуме се, кад је то све и већином из ове суме, из субвенције набављено, да је се морало доста новаца потрошити. Но то није изгубљено, што је набављено. Већи део плате нашим глумцима, као и остали трошкови исплаћивани су из њиховог прихода.

Прве и друге године ишло је све то лепо. Али како је наступила новчана криза, приходи су и позоришту почели бивати све мањи и мањи. Наравно и у таквом стању хтело се је, да се позориште одржи, што је било и у интересу наше културе; па због тога је морала управа давати новац у напред, надајући, се да ће новчана криза престати и да ће доцније бити више прихода. Међу тим на један пут се видело, да ту нема краја, да криза иде даље и даље, па да не би био велики мањак, влада се нашла побуђена да рад позоришта пресече на једанпут, те да буде мање штете. И тако је позориште затворено, у нади, да се отвори што скорије; али зарад ликвидације ваљало је исплатити 1200 дуката. Поред свега тога, опет велим, злоупотребе није било; а сума, која је као субвенција отишла, та и данас већином стоји у бинама, у декорацијама, и т. д. Надам се, да ће овај одговор моћи задовољити предговорника, па да прејемо на ствар, која је на дневном реду: да одобрите субвенцију, која је досад одобравана. (Жагор.) (Свршиће се.)

Д И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Жене у уставном животу,“) шаљива игра у 3 чина од Коломана Тога. Тако се зове најновији комад, што је 13. о. м. приказан на овдашњој позорници са сјајним успехом, што га је у сваком погледу заиста и заслужно. Радња овога комада проста је, али оснива се на здравом темељу и богато је зачињена драстичним моментима, особито у првом чину, где ће се и највећи хипохондриста весело расположати, а и у опште кроз цео дијалог провире најсвежији хумор. Управо цела радња врзе се око једне жене, коју сујега и охолост диже из природне јој сфере и преноси на политичко поље, у толико на име, што својим сплеткама изради, да јој мужа изабере за мањског посланика, при свем том, што овај није ни најмање тражио ту част, знајући, да нема нужне способности за то. Та женска (Ружићка) жена је неког скромног, поштепог сеоског газде, човека без енергије, по имену Ванфалвије (Ружић), који се ни за што друго не интересује, него да управља својим добром; он спада у ону многобројну, сажаљења достојну дружину јунака „под папучом,“ који немају толико одважности, да захтевима својих жена кад треба на супрот стану, те се тиме најпосле подсмеху извргну. Исто то збило сеи са нашим јунаком. По што га жена принуди да силом прими посланички мандат, што га је она слатким речима и подмитивши главног кортеша Барбача (Соколовић) задобила, осети он на скоро, на најнегоднији начин, терет и одговорност посланичку, кад се са женом и кћерју Илком (Л. Маринковићева) у Пешту преселио. Он чезне за пређашњим животом, али мора још доста неприлика да претрпи. Вирачи му постају нестрпљиви, што он већ шест недеља седи на сабору, па ни једне речице није проговорио. И жена га сваки дан на то гони, по што она од успеха првог му довора очекује најсјајније наде, те држи да ће тиме већ

једанпут са вишим круговима у ближи додир доћи, јер до сад се пред свима хвалила, да се меша с министрима, грофовима и баронима, а у ствари морала се задовољити са једним борнираним, пропалним бароном Сланкаменијем (Сајевећ), што га за своје цели употребљава Селеји (Марковић), који је код Банфалвијевих важио као кавалер, али је у ствари био препредена варалица, те је само бацно око на њихову кесу. Банфалвија се најпосле реши, да по жељи свију држи свој први говор, и ако је предвиђао, да ће с њим пропасти. Говор му несретно испадне и њега исмеју. Жену му то јако поразиле, јер од сневаног сјаја и господства нема више ништа, и кад се у исто време и њезин кавалер-варалица као такав показа у правој боји, и кад га на једанпут нестане из Пеште, долази она најпосле до правог увиђења, да човек не треба да се диже изнад своје сфере, и да се и у скромнијем кругу може задовољно и сретно живити. Породица се врати на своје добро, а Илка постане невеста једног младог, честитог мерника Челејије (Лукић), који је Банфалвији десна рука у газдинству, и који је баш као што треба дошао у Пешту, да га разборитошћу својем избави из шака оног варалице, што је побегао.

Представа је у опште испала на потпуно задовољство публике, а похвалу заслужују Ружић и Ружићка, као приказивачи главних улога. Ваља нам још два спољна момента тога вечера споменути: Последњи излазак на позорницу г. Соколовића, који се враћа у приватан живот, и излазак Ј. Поповићеве после дуже болести. Обојима је публика указала своје саучешће бурним тапшањем, а г. Соколовићу је пала у део и та част, да је при отвореној сцени изазван. Публике, и ако је нов комад, није било баш толико, колико би желити било. ?

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

48. ПРЕДСТАВА.

У П. ПРЕПЛАТИ 4.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 21. МАРТА 1874.

ЉУБАВ НИЈЕ ШАЛА.

ШАЛА У 1. РАДЊИ, ПО ТУЂОЈ МИСЛИ НАПИСАО А. ХАЏИЋ.

О С О Б Е:

Мороквашићка, богата удовица	Ј. Маринковићка.
Милица, кћи јој	Л. Хаџићева.
Златко Славујевић, песник и почасни бележник	Ружић.
Наста, послуживача у мороквашићкиној кући	Ј. Поповићева.
Рокса, праља	Л. Маринковићева.
Ћира, пандур	Добриновић.
Мита, писмоноша	Божовић.

Збива се у Новоме Саду.

ЗА ТИМ:

ШКОЛСКИ НАДЗОРНИК.

ШАЉИВА ИГРА У 1. РАДЊИ, С ПЕВАЊЕМ, ОД К. ТРИФКОВИЋА.

О С О Б Е:

Поповић, школски надзорник	Зорић.	Савета, кћи му	Љ. Зорићева.
Петровић, сеоски учитељ	Суботић.	Станко, свршени припривник	Недељковић.
Ката, жена му	Ј. Поповићева.	Писаревић, натарошев писар	Рашић.

Збива се у селу.

НА ПОСЛЕТКУ:

ЧЕСТИТАМ.

ШАЉИВА ИГРА У 1. РАДЊИ, С ПЕВАЊЕМ, ОД КОСТЕ ТРИФКОВИЋА.

О С О Б Е:

Стева Грабић	Недељковић.	Софка, собарица	Л. Хаџићева.
Мара, жена му	Ј. Маринковићка.	Јоаким Сапун, берберин	Рашић.
Спира Грабић, стеванов стриц	Ружић.		

Збива се у стану Стеве Грабића у јутру на нову годину.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.